

Cynulliad Cenedlaethol Cymru

Papur Briffio ar Ddiweithdra Awst 2010

Mae'r papur briffio misol hwn yn rhoi trosolwg ystadegol o dueddiadau diweithdra. Caiff gwybodaeth am etholaethau'r Cynulliad, Cymru a chenhedloedd a rhanbarthau'r DU ei chynnwys.

Gwasanaeth
Ymchwil yr
Aelodau

Cynulliad Cenedlaethol Cymru yw'r corff sy'n cael ei ethol yn ddemocrataidd i gynrychioli buddiannau Cymru a'i phobl, i ddeddfu ar gyfer Cymru ac i ddwyn Llywodraeth Cymru i gyfrif.

Mae Gwasanaeth Ymchwil yr Aelodau'n darparu cymorth ymchwil cyfrinachol a diduedd i bwyllgorau craffu a phwyllgorau deddfwriaeth Cynulliad Cenedlaethol Cymru, ac i'r cyfan o'r 60 Aelod Cynulliad a'u staff.

Mae briffiau gan Wasanaeth Ymchwil yr Aelodau yn cael eu ysgrifennu ar gyfer Aelodau'r Cynulliad a'u staff. Mae'r awduron ar gael i drafod y papurau gydag Aelodau a'u staff ond nid yw'n bosib i roi cyngor i'r cyhoedd. Croesawn sylw ar ein briffiau; os oes gennych unrhyw sylwadau gallech eu hanfon at y cyfeiriad post neu ebost isod.

Gellir cael gafael ar fersiwn electronig o'r papur drwy safle'r Cynulliad Cenedlaethol ar:
www.cynulliadcymru.org/bus-assembly-publications-research.htm

Mae copïau printiedig hefyd ar gael yn Llyfrgell yr Aelodau:

Gwasanaeth Ymchwil yr Aelodau
Cynulliad Cenedlaethol Cymru
Bae Caerdydd
CF99 1NA

Ebost: MembersLibrary@wales.gsi.gov.uk

© Hawlfraint Comisiwn Cynulliad Cenedlaethol Cymru 2010

Ceir atgynhychu testun y ddogfen hon am ddim mewn unrhyw fformat neu gyfrwng cyn belled ag y caiff ei atgynhychu'n gywir ac na chaiff ei ddefnyddio mewn cyd-destun camarweiniol na difriol. Rhaid cydnabod mai Comisiwn Cynulliad Cenedlaethol Cymru sy'n berchen ar hawlfraint y deunydd a rhaid nodi teitl y ddogfen.

Cynulliad Cenedlaethol Cymru

Papur Briffio ar Ddiweithdra
Awst 2010

Leon Goberman

Rhif dogfen: 10/063

Gwasanaeth
Ymchwil yr
Aelodau

Papur Briffio ar Ddiweithdra: Awst 2010

Cyflwyniad

Caiff ystadegau am ddiweithdra eu cyhoeddi'n fisol gan y Swyddfa Ystadegau Gwladol (y Swyddfa Ystadegau). Caiff y papur hwn ei ryddhau'n fuan wedi i ddata'r Swyddfa Ystadegau gael ei gyhoeddi. Nod y papur yw darparu crynodeb o'r sefyllfa ddiweddaraf am ddiweithdra yng Nghymru a'r Deyrnas Unedig.

Mae adran 1 yn cynnwys y prif ffigurau a dadansoddiadau. Ceir rhagor o wybodaeth yn adrannau 2 i 5.

Yn ogystal â gwybodaeth am y Sefydliad Llafur Rhyngwladol (ILO) a dulliau o fesur nifer y bobl sy'n hawlio budd-dal diweithdra, mae'r papur hwn yn cynnwys ffigurau answyddogol o gyfraddau nifer y bobl sy'n hawlio budd-dal diweithdra yn Etholaethau'r Cynulliad. Mae y rhain yn fesuriadau gwahanol i'r rhai a gaiff eu cyhoeddi gan y Swyddfa Ystadegau. Oherwydd newid yn y fethodoleg, nid yw'n bosibl cymharu'r canrannau answyddogol yn y papur briffio hwn gyda chanrannau sydd wedi'u cyhoeddi mewn papurau cyn mis Awst 2010. Ceir rhagor o wybodaeth yn yr Atodiad Technegol.

1: Y prif ffigurau

Ffigurau diweithdra'r Sefydliad Llafur Rhyngwladol (ILO) ¹

- Canran diweithdra ILO Cymru o fis Ebrill i fis Mehefin 2010 oedd 9.0 y cant. Mae hyn yn cymharu â 7.8 y cant o fis Ebrill i fis Mehefin 2009. *Ffigur 2.1*;
- O fis Ebrill i fis Mehefin 2010, roedd ffigurau diweithdra ILO Cymru yn 130,000. Mae hyn yn ostyngiad o 4,000 ers y chwarter blaenorol ond yn gynydd o 19,000 ers y flwyddyn flaenorol;
- Canran ILO ar gyfer dynion oedd 10.3 y cant, o'i gymharu â 7.5 y cant ar gyfer menywod. *Ffigur 2.1*;
- Canran ILO Cymru oedd yr uchaf allan o bedair gwlad y Deyrnas Unedig. *Tabl 3.1*; a
- Canran ILO Cymru oedd y pedwerydd uchaf, allan o 12 o wledydd a rhanbarthau'r Deyrnas Unedig. *Ffigur 4.1*.

Nifer y bobl sy'n hawlio budd-dal diweithdra ²

- Ym mis Gorffennaf 2010, cyfanswm nifer y bobl a oedd yn hawlio budd-dal diweithdra yng Nghymru oedd 5.0 y cant. Mae hyn yn cymharu â 5.6 y cant ym mis Gorffennaf 2009. *Ffigur 2.2*;
- Mae gostyngiad o 300 wedi bod yn nifer y bobl sy'n hawlio budd-dal diweithdra yng Nghymru ers y mis blaenorol, a gostyngiad o 8,600 ers mis Gorffennaf y llynedd;
- Gyda chanran o 6.4 y cant, Gogledd Iwerddon sydd â'r gyfradd uchaf o bobl sy'n hawlio budd-dal diweithdra yn y Deyrnas Unedig. Cymru sydd â'r ail gyfradd uchaf. *Tabl 3.2*;
- Ym mis Gorffennaf 2010, roedd canran y bobl a oedd yn hawlio budd-dal diweithdra yng Nghymru yn ei gosod yn gydradd bumed allan o 12 o wledydd a rhanbarthau'r Deyrnas Unedig. *Ffigur 4.2*; a

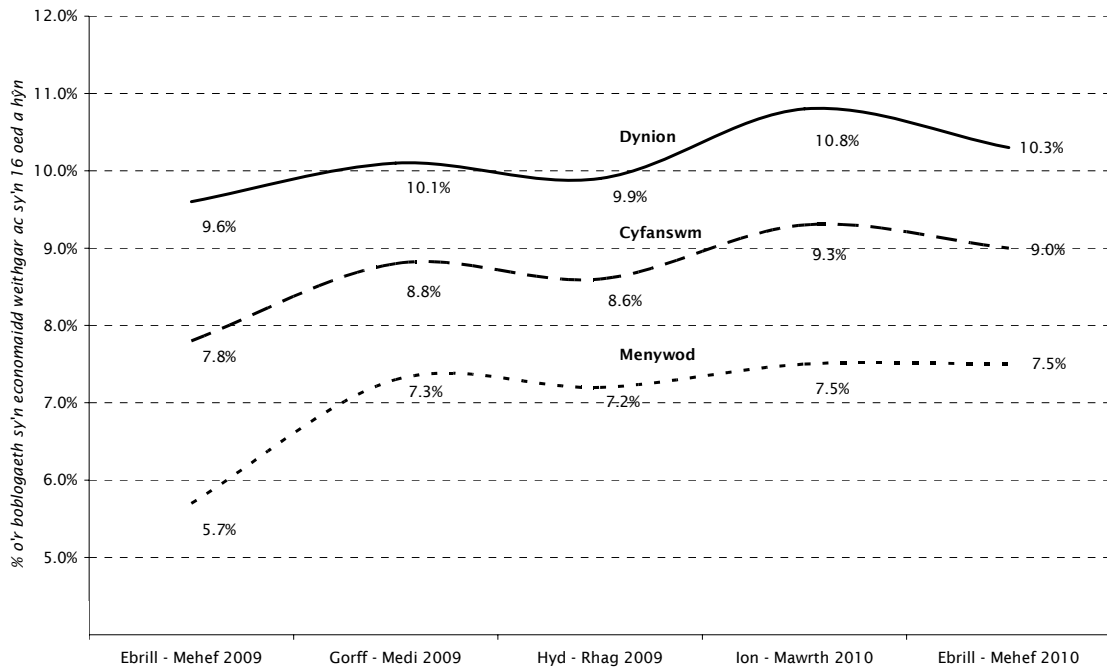
¹ Canran diweithdra'r **Sefydliad Llafur Rhyngwladol (ILO)** yw nifer ILO o'r bobl sy'n ddi-waith fel canran o'r boblogaeth economaidd weithgar sy'n 16 oed a hŷn. Mae hyn yn cynnwys y rhai sydd heb waith ond sydd eisiau swydd, y rhai sydd wedi bod yn chwilio am waith yn y pedair wythnos diwethaf ac sydd ar gael i ddechrau gweithio yn y pythefnos nesaf; a'r rhai sydd heb waith, sydd wedi dod o hyd i swydd ac sy'n aros i ddechrau gweithio o fewn y pythefnos nesaf. Mae'r ffigurau'n deillio o arolygon o gartrefi a gaiff eu cynnal bob chwarter blwyddyn gan y Swyddfa Ystadegau Gwladol a rhain yw'r prif ddull o fesur diweithdra yn y Deyrnas Unedig.

² Dim ond pobl sy'n hawlio Lwfans Ceisio Gwaith sydd wedi'u cyfrif yn y dull mesur **nifer y bobl sy'n hawlio budd-dal diweithdra**. Mae'n is na diffiniad yr ILO, oherwydd nid oes gan rai pobl sy'n ddi-waith yr hawl i fudd-dal diweithdra, neu maent yn dewis peidio â gwneud hynny. Mae canrannau Etholaethau'r Cynulliad yn amcangyfrifon answyddogol a gynhyrchwyd gan Wasanaeth Ymchwil yr Aelodau (gweler yr Atodiad Technegol).

Yr Etholaethau Cynulliad gyda'r canrannau hawlio budd-dal diweithdra uchaf (yn seiliedig ar amcangyfrifon answyddogol) oedd Blaenau Gwent (gyda 10.3 y cant) a Merthyr Tudful a Rhymni (gyda 10.1 y cant). Yr etholaethau â'r amcangyfrifon canrannau hawlio budd-dal diweithdra isaf oedd Sir Drefaldwyn (2.3 y cant) a Ceredigion (2.6 y cant). *Tabl 5.2.*

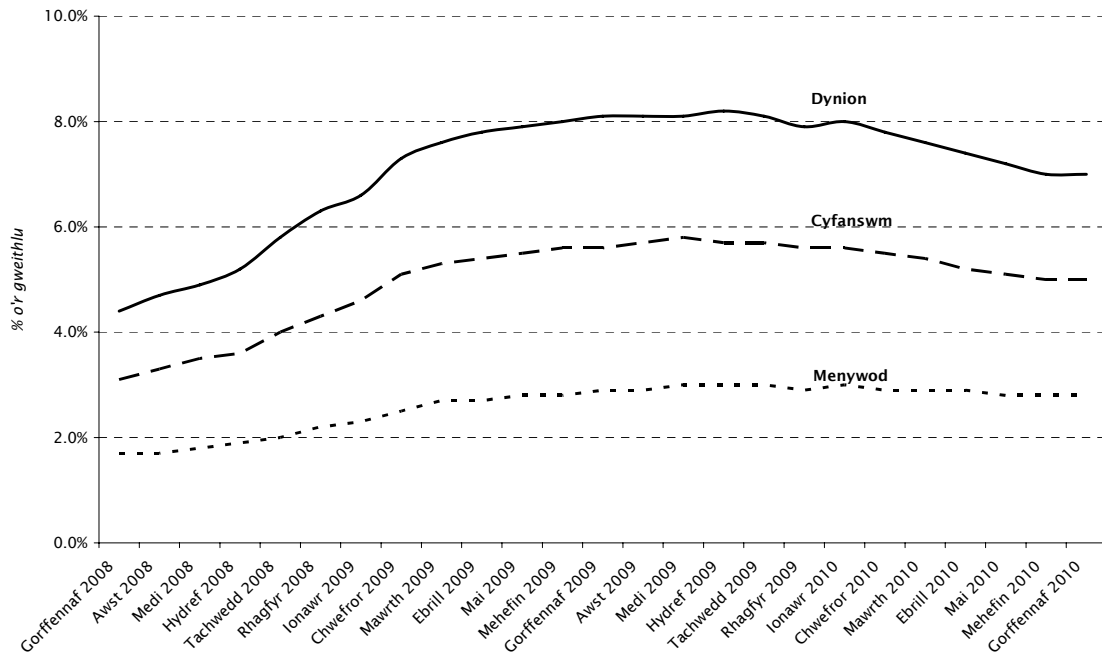
2: Ystadegau ar ddiweithdra yng Nghymru ³

Ffigur 2.1: Canran diweithdra ILO

Ffynhonnell: Y Swyddfa Ystadegau Gwladol

Ffigur 2.2: Canran y bobl sy'n hawlio budd-dal diweithdra

3: Ystadegau ar ddiweithdra ar gyfer y Deyrnas Unedig

Tabl 3.1: Canran diweithdra ILO

Mis Ebrill i fis Gorffennaf	Cymru	Lloegr	Yr Alban	Gogledd Y Deyrnas Iwerddon	Y Deyrnas Unedig
2010	9.0	7.7	8.4	6.6	7.8
2009	7.8	7.9	7.0	6.5	7.8
2008	5.2	5.5	4.2	3.9	5.3

Ffynhonnell: Y Swyddfa Ystadegau Gwladol / StatsCymru

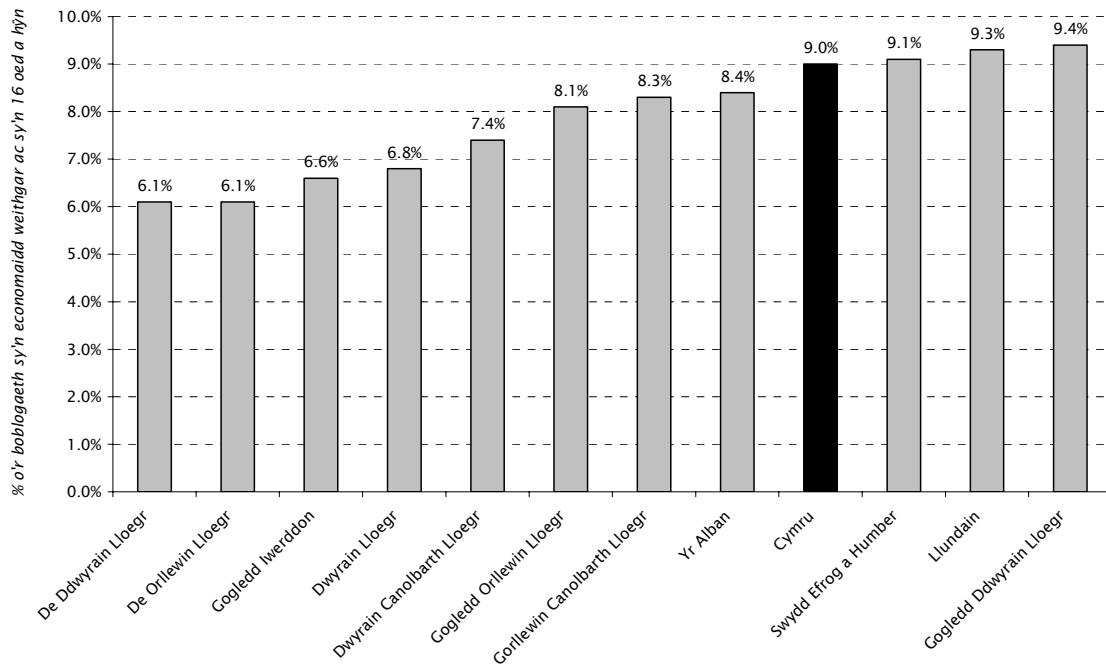
Tabl 3.2: Canran y bobl sy'n hawlio budd-dal diweithdra

Gorffennaf	Cymru	Lloegr	Yr Alban	Gogledd Y Deyrnas Iwerddon	Y Deyrnas Unedig
2010	5.0	4.4	4.9	6.4	4.5
2009	5.6	4.8	4.7	5.7	4.9
2008	3.2	2.7	2.7	3.0	2.7

Ffynhonnell: Y Swyddfa Ystadegau Gwladol / StatsCymru

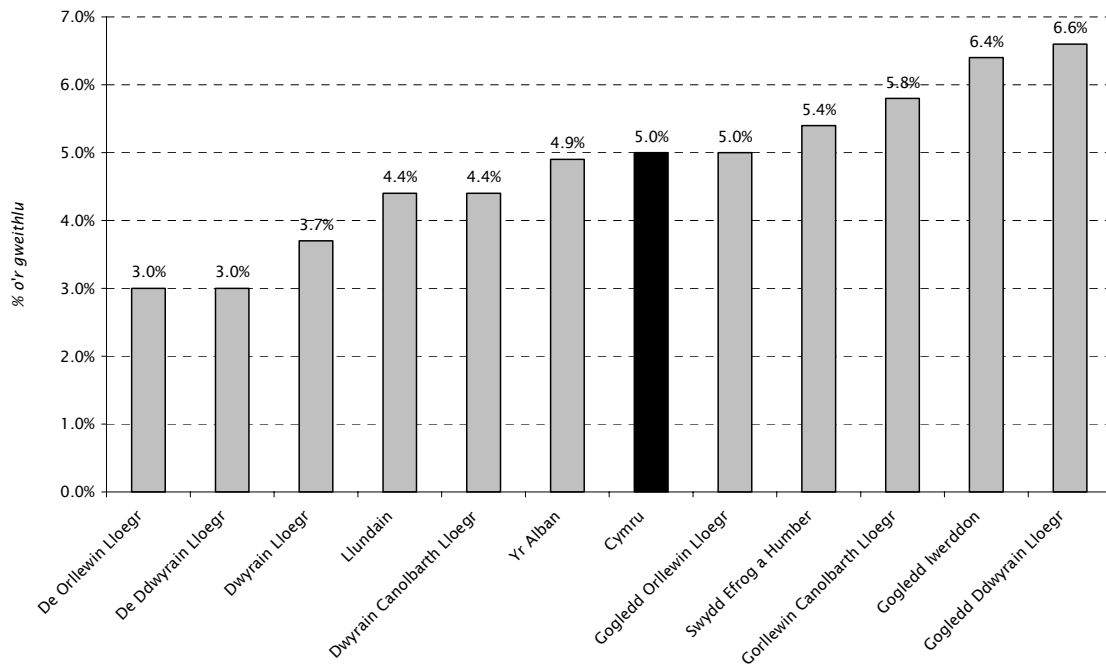
4: Ystadegau ar ddiweithdra yng ngwledydd a rhanbarthau'r Deyrnas Unedig

Ffigur 4.1: Canran diweithdra ILO (o fis Ebrill i fis Mehefin 2010)

Ffynhonnell: Y Swyddfa Ystadegau Gwladol

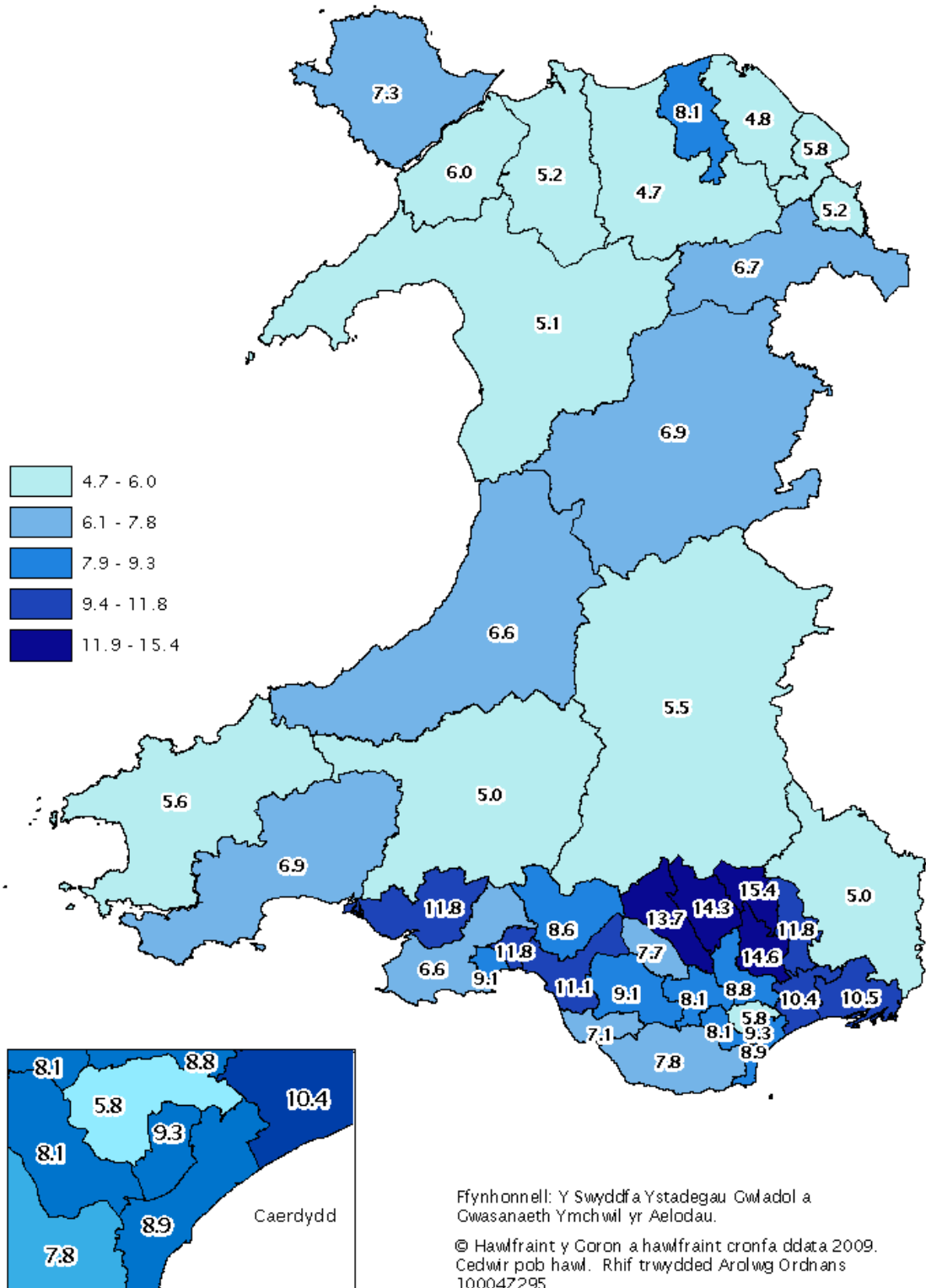
Ffigur 4.2: Canran y bobl sy'n hawlio budd-dal diweithdra (Gorffennaf 2010)

Ffynhonnell: Y Swyddfa Ystadegau Gwladol

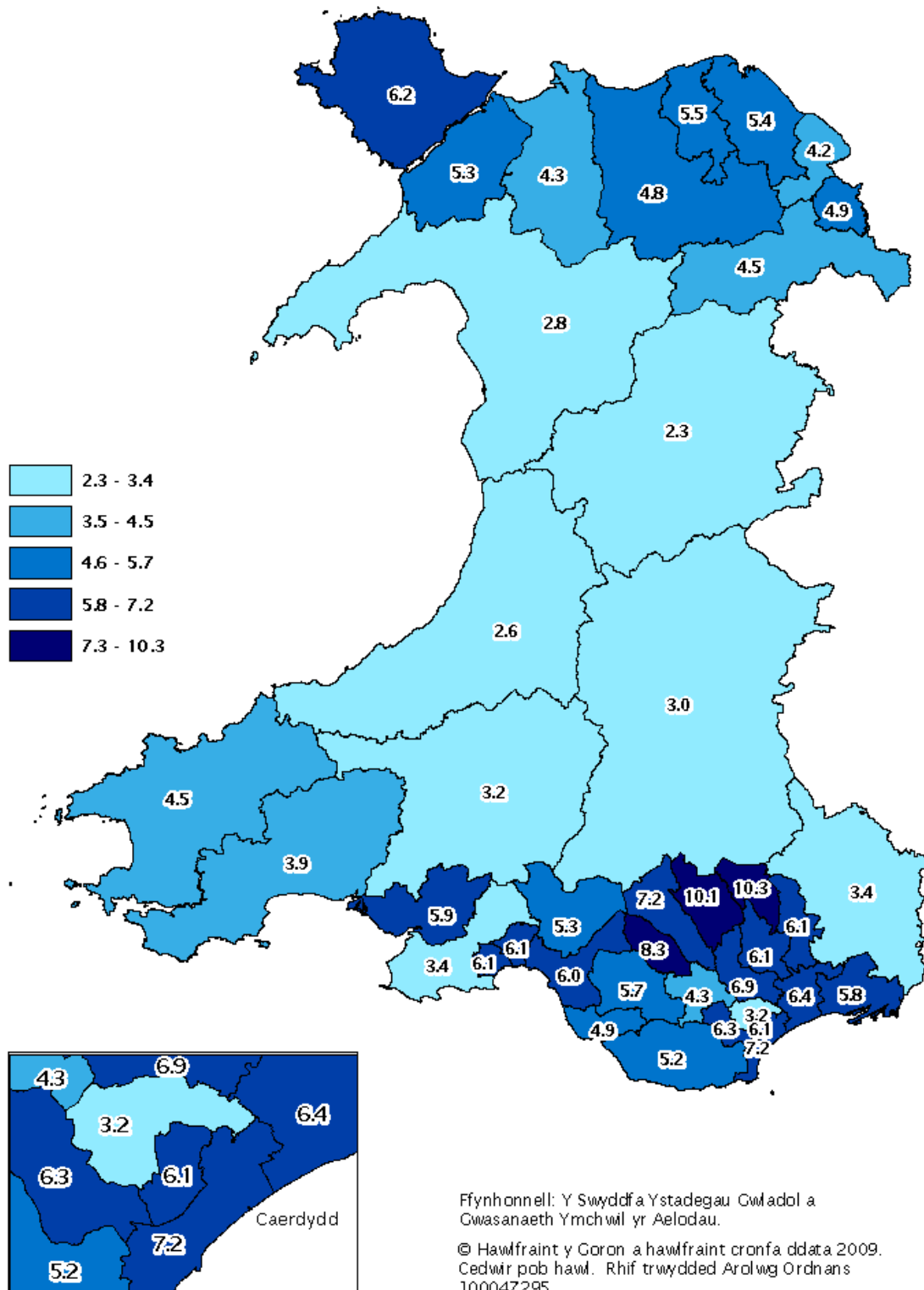
5: Ystadegau ar ddiweithdra yn Etholaethau'r Cynulliad

Map 5.1: Canran diweithdra ILO yn ôl Etholaethau'r Cynulliad (Ionawr 2009 i Rhagfyr 2009)⁴

⁴ Y data diweddaraf sydd ar gael (ni addasir hwn yn dymhorol). Y gyfradd yw nifer ILO o'r bobl sy'n ddi-waith fel canran o'r boblogaeth economaidd weithgar sy'n 16 oed a hŷn.

Map 5.2: Canran answyddogol o'r bobl sy'n hawlio budd-dal diweithdra yn ôl Etholaethau'r Cynulliad, Gorffennaf 2010 ⁵

⁵ Ffynhonnell: Gwasanaeth Ymchwil yr Aelodau. Pobl sy'n hawlio Lwfans Ceisio Gwaith fel **canran** o'r boblogaeth economaidd weithgar sydd o oed gweithio. Gweler yr atodiad technegol am fanylion.

Tabl 5.1 Canran y bobl sy'n hawlio budd-dal diweithdra yn ôl Etholaethau'r Cynulliad, Gorffennaf 2010

ni addasir hwn yn dymhorol

Etholaeth	Dynion	Menywod	Pobl
Aberafan	1,119	409	1,528
Aberconwy	764	255	1,019
Alun a Glannau Dyfrdwy	1,132	544	1,676
Arfon	1,052	308	1,360
Blaenau Gwent	2,056	793	2,849
Bro Morgannwg	1,696	621	2,317
Brycheiniog a Sir Faesyfed	644	272	916
Caerffili	1,791	730	2,521
Canol Caerdydd	1,695	601	2,296
Castell-nedd	1,140	455	1,595
Ceredigion	597	227	824
Cwm Cynon	1,428	550	1,978
De Caerdydd a Phenarth	2,349	947	3,296
De Clwyd	1,106	388	1,494
Delyn	1,034	427	1,461
Dwyfor Meirionydd	538	149	687
Dwyrain Abertawe	1,527	554	2,081
Dwyrain Caerfyrddin a Dinefwr	674	265	939
Dwyrain Casnewydd	1,447	526	1,973
Dyffryn Clwyd	1,298	434	1,732
Gogledd Caerdydd	1,005	342	1,347
Gorllewin Abertawe	1,371	489	1,860
Gorllewin Caerdydd	1,825	689	2,514
Gorllewin Caerfyrddin a De Sir Benfro	955	296	1,251
Gorllewin Casnewydd	1,726	683	2,409
Gorllewin Clwyd	1,062	389	1,451
Gŵyr	810	338	1,148
Islwyn	1,370	561	1,931
Llanelli	1,371	482	1,853
Merthyr Tudful a Rhymni	2,037	771	2,808
Mynwy	854	354	1,208
Ogwr	1,345	494	1,839
Pen-y-bont ar Ogwr	1,186	467	1,653
Pontypridd	1,161	395	1,556
Preseli Sir Benfro	1,054	346	1,400
Rhondda	1,614	582	2,196
Sir Drefaldwyn	477	204	681
Tor-faen	1,620	544	2,164
Wrecsam	1,155	464	1,619
Ynys Môn	1,303	477	1,780

Ffynhonnell: Y Swyddfa Ystadegau Gwladol

Tabl 5.2: Canran answyddogol y bobl sy'n hawlio budd-dal diweithdra yn seiliedig ar gartrefi yn Etholaethau'r Cynulliad, Gorffennaf 2010(a)

ni addasir hwn yn dymhorol

Etholaeth	Dynion	Menywod	Pobl
Aberafan	7.8	3.6	6.0
Aberconwy	5.9	2.3	4.3
Alun a Glannau Dyfrdwy	5.2	3.0	4.2
Arfon	7.6	2.6	5.3
Blaenau Gwent	13.5	6.3	10.3
Bro Morgannwg	7.0	3.0	5.2
Brycheiniog a Sir Faesyfed	3.9	1.9	3.0
Caerffili	9.0	4.4	6.9
Canol Caerdydd	8.3	3.5	6.1
Castell-nedd	6.8	3.3	5.3
Ceredigion	3.4	1.6	2.6
Cwm Cynon	9.6	4.4	7.2
De Caerdydd a Phenarth	9.5	4.5	7.2
De Clwyd	6.1	2.6	4.5
Delyn	5.7	2.9	4.4
Dwyfor Meirionydd	3.8	1.4	2.8
Dwyrain Abertawe	8.3	3.6	6.1
Dwyrain Caerfyrddin a Dinefwr	4.3	2.0	3.2
Dwyrain Casnewydd	7.7	3.5	5.8
Dyffryn Clwyd	7.7	2.9	5.5
Gogledd Caerdydd	4.5	1.7	3.2
Gorllewin Abertawe	8.1	3.6	6.1
Gorllewin Caerdydd	8.5	3.7	6.3
Gorllewin Caerfyrddin a De Sir Benfro	5.6	2.0	3.9
Gorllewin Casnewydd	8.4	3.9	6.4
Gorllewin Clwyd	6.4	2.8	4.8
Gŵyr	4.5	2.2	3.4
Islwyn	7.9	4.0	6.1
Llanelli	8.0	3.3	5.9
Merthyr Tudful a Rhymni	13.3	6.2	10.1
Mynwy	4.4	2.2	3.4
Ogwr	7.5	3.5	5.7
Pen-y-bont ar Ogwr	6.4	3.1	4.9
Pontypridd	5.9	2.3	4.3
Preseli Sir Benfro	6.2	2.5	4.5
Rhondda	10.9	5.0	8.3
Sir Drefaldwyn	2.9	1.5	2.3
Tor-faen	8.3	3.4	6.1
Wrecsam	6.5	3.1	4.9
Ynys Môn	8.2	3.7	6.2

Ffynhonnell: Gwasanaeth Ymchwil yr Aelodau

(a) Pobl sy'n hawlio Lwfans Ceisio Gwaith fel canran o'r boblogaeth economaidd weithgar sydd rhwng 16 a 64 oed. Gweler yr atodiad technol am fanylion.

Atodiad Technegol: Diffiniadau o ddata diweithdra

Diweithdra ILO

Diffiniad: Diweithdra ILO (Y Sefydliad Llafur Rhyngwladol) yw nifer y bobl sydd heb waith ond sydd eisiau swydd, y rhai sydd wedi bod yn chwilio am waith yn y pedair wythnos diwethaf ac sydd ar gael i ddechrau gweithio yn y pythefnos nesaf; a'r rhai sydd allan o waith, sydd wedi dod o hyd i swydd ac sy'n aros i ddechrau gweithio o fewn y pythefnos nesaf.

Y fethodoleg a ddefnyddiwyd i gyfrifo'r canrannau: Caiff canrannau ILO eu cyfrifo fel canran o'r boblogaeth sy'n 16 oed a hŷn ac sy'n economaidd weithgar. Mae 'economaidd weithgar' yn golygu pobl sydd mewn gwaith neu sy'n ddi-waith yn ôl diffiniad yr ILO.

Ffynhonnell: Mae niferoedd diweithdra'r ILO yn deillio o arolwg o'r llafurlu. Mae'r arolwg, a gaiff ei gynnal gan y Swyddfa Ystadegau Gwladol, yn sampl o tua 60,000 o gartrefi yn y Deyrnas Unedig. Mae'r Swyddfa Ystadegau yn nodi bod newidiadau rhanbarthol o chwarter i chwarter yn gallu amrywio mewn samplau a **dylid eu dehongli yng nghydestun newidiadau dros sawl chwarter, yn hytrach nag yn unigol**. Mae'r ffigurau hefyd wedi'u haddasu gan y Swyddfa Ystadegau er mwyn ystyried ffactorau tymhorol.

Argaeledd daearyddol: Mae natur sampl arolwg o'r llafurlu yn golygu nad yw data am ardaloedd yng Nghymru (er enghraifft Etholaethau'r Cynulliad ac awdurdodau lleol) ar gael bob tri mis. Dim ond bod 12 mis mae data am Etholaethau'r Cynulliad ar gael, a gaiff ei ddiweddarau unwaith bob chwarter blwyddyn.

Defnydd: Mesuriad diweithdra ILO yw'r prif ddangosydd diweithdra yn y Deyrnas Unedig bellach. Mae'n fesuriad mwy amlinellol o ddiweithdra na'r dull o fesur nifer y bobl sy'n hawlio budd-dal diweithdra, ac yn galluogi cymharu canrannau'n rhyngwladol. Defnyddir y diffiniad gan y mwyafrif o wledydd, yn ogystal ag Eurostat (Swyddfa Ystadegau yr Undeb Ewropeaidd) a'r Sefydliad ar gyfer Cydweithrediad a Datblygiad Economaidd (OECD).

Y rhai sy'n hawlio budd-dal diweithdra

Diffiniad: Mae hwn yn ddull sy'n mesur faint o bobl sy'n hawlio Lwfans Ceisio Gwaith.

Y fethodoleg a ddefnyddiwyd i gyfrifo'r canrannau: Defnyddiwyd dau ddull yn y papur hwn;

1. Canrannau yn seiliedig ar y gweithle. Mae'r canrannau hyn wedi'u cyfrifo fel nifer y bobl sy'n hawlio budd-dal diweithdra ym mhob ardal fel canran o'r swyddi yn y gweithlu, gan gynnwys faint o bobl sy'n hawlio budd-dal diweithdra. Defnyddir y dull hwn ar gyfer yr holl ffigurau a thablau, ar wahân i'r rhai sy'n cynnwys ffigurau am Etholaethau'r Cynulliad; a
2. Canran answyddogol y rhai sy'n hawlio budd-dal diweithdra. Mae'r etholaethau ar gyfer Senedd y Deyrnas Unedig, a gyflwynwyd ar gyfer etholiad cyffredinol 2010, **yr un peth** ag Etholaethau'r Cynulliad. Mae ystadegau **cyfran** y rhai sy'n hawlio budd-dal mewn **etholaethau** ar gael gan y Swyddfa Ystadegau Gwladol. Mae'r cyfrannau hyn yn defnyddio ystadegau o'r boblogaeth sydd rhwng 16 a 64 oed fel enwadur, ac felly nid ydynt yn rhoi ystyriaeth i'r gwahaniaethau rhwng ardaloedd sy'n economaidd weithgar.

Mae **canran** y rhai sy'n hawlio budd-dal diweithdra yn **Etholaethau'r Cynulliad** wedi'u cyfrifo gan Wasanaeth Ymchwil yr Aelodau, drwy fynegi nifer y rhai sy'n hawlio budd-dal fel canran o'r boblogaeth sy'n weithgar economaidd, sydd rhwng 16 a 64 oed, ac sy'n byw yn yr etholaeth. Mae hyn yn cynhyrchu mesuriad gwahanol o ddiweithdra i'r rhai a gynhyrchwyd gan y Swyddfa Ystadegau. Mae cyfran y bobl sy'n economaidd weithgar ym mhob etholaeth yn deillio o Gyfrifiad Poblogaeth 2001, ac wedi'u cyfrifo yn erbyn amcangyfrifon y boblogaeth sydd rhwng 16 a 64 oed ar gyfer 2008 fel y'i cynhyrchwyd gan y Swyddfa Ystadegau Gwladol.

Mae hyn yn wahanol i'r fethodoleg a ddefnyddiwyd rhwng mis Mai a mis Gorffennaf 2010, oherwydd roedd nifer y rhai a oedd yn hawlio budd-dal yn cael ei fynegi fel canran o drigolion economaidd weithgar a oedd **o oed gweithio**, yn deillio o Gyfrifiad 2001 ac amcangyfrifon 2008 o'r boblogaeth. Cyn mis Mai 2010, roedd nifer y rhai a oedd yn hawlio budd-dal diweithdra yn cael ei fynegi fel canran

o drigolion economaidd weithgar a oedd yn 16 oed a hŷn, yn deillio'n llwyr o Gyfrifiad Poblogaeth 2001. Mae'r newidiadau hyn yn unol â'r fethodoleg sy'n cael ei defnyddio gan Lyfrgell Tŷ'r Cyffredin.

Ffynhonnell: Daw'r ffigurau o gofnodion gweinyddol y Ganolfan Byd Gwaith. Mae bob amser yn is na mesuriad diweithdra'r ILO, oherwydd nid oes gan rai pobl sy'n ddi-waith yr hawl i Lwfans Ceisio Gwaith, neu maent yn dewis peidio â gwneud hynny. Mae'r ffigurau hefyd wedi'u haddasu gan y Swyddfa Ystadegau er mwyn ystyried ffactorau tymhorol (ar wahân i'r rhai a ddangosir ym Mapiau 5.1 a 5.2, a Thablau 5.1 a 5.2).

Argaeledd daearyddol: Mae ar gael dros ystod eang o ardaloedd gweinyddol llai, gan gynnwys etholaethau a wardiau'r Cynulliad.

Defnydd: Er mai dim ond rhan o'r llun a geir gan yr ystadegau hyn, mae amseriad ac ymdriniaeth y dull hwn o fesur pobl sy'n hawlio budd-dal diweithdra yn ddefnyddiol er mwyn creu delwedd o'r farchnad lafur ar lefel leol.